

ΕΥΧΕΣ (1)

Αρχὴν θρακικῆς
Λογοτεχνίας
Θεσσαλονίκη
τ. Ε' 1938-9
σ. 97. 104

1. **Σὲ παιδιά.**—Καλὴ φώτιση.—Καλοφωτισμένο νᾶναι

Φιλοῦσε τὸ κορίτσι τὸ χέρι τοῦ πατέρα ἢ τῆς μητέρας ἢ τοῦ μεγαλύτερου, αὐτὸς σήκωνε τὸ χέρι ἀψηλὰ καὶ ἔλεγε:—“Ὡς ἐπάνω κοπέλλα.—Καὶ γιαγιά.” Ἄν ἦταν ἀγόρι: “Ὡς ἐπάνω παλλικάρι.—Κι ἄνεγνώστης(2).—Καὶ παπποῦς.

“Ὅταν ἡ μητέρα, γιὰ μιὰ μεγαλύτερη, χτένιζε τῆς κόρης τὰ μαλλιά καὶ ἔπλεκε τὶς πλεξοῦδες, τὶς τραβοῦσε σιγὰ πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔλεγε:—“Ὡς τὸν οὐρανὸ ἡ κόρη κι ὥς τὶς κοῦτσες (3) τὰ μαλλιά. Γιὰ νὰ μακραῖνε.

2. **Σὲ νέο.**—Νὰ χαρῆς τὰ νιάτα σ’.—Καλὴ τύχη.—Νὰ σὲ δγιῶ μὲ τὸ ταῖρι σ’.

3. **Σὲ νέα.**—“Ἡ Παναγιὰ κι ὁ Χριστὸς γὰρ σὲ καλομοιράν”.—Καλὴ τύχη.—Νὰ σὲ δγιῶ μὲ τὸ στέφανο.—Χαποὺ στέφανο νὰ βάλς.—Νὰ σὲ δγιῶ μὲ τὸ ταῖρι σ’.—Κ’ ἔνα καλὸ σύντροφο.—Νὰ χαρῆς τὰ νιάτα σ’.—“Ὅ, τι ἐπιθυμεῖς.—“Ὅ, τι ποθεῖς νὰ σὲ δίν’ ὁ Κύριος.—Τὴς κουκουβάγιας (4) τὴν τύχη νάχς.—“Ὅ, πολλοὶ ποιοῦσα μόν’ καλομοιράσαι.

4. **Σὲ παντρεμένη ἢ παντρεμένη.**—Νὰ χαρῆς τὸ στέφανο σ’.—Νὰ σαι(5) καλά.—Νὰ χαρῆς τὴ φανιλιά σου.—Νὰ σὲ ζῇς τὸ στέφανο.

5. **Σ’ ἀντρόγυνο ποὺ εἶχαν παιδιά.**—Νὰ σὰς ζῇσανε.—Νὰ ζῇσανε ὅλου τοῦ κόσμου κι ὕστερα τὰ παιδιά μ’.—Νὰ τὰ χαίρεστε.—“Ὁ θεὸς νὰ σὰς χαρίσ’ τὰ τέκνα σας.—Εὐχαριστῶ τοῦ θεοῦ εἶναι.—Γερὰ νὰ εἶναι.—Παναγία καὶ Χριστὲ μ’, ὅλου τοῦ κόσμου γερὰ νάναι καὶ δεύτερα τὰ δικά μ’.—Νὰ δγιῆς ἐγγόνια καὶ δισέγγονα. **Σ’ ἀντρόγυνο ἄτεκνο.**—Θεὸς νὰ σὲ χαρίσ’ ἔνα τέκνο στὴν ἀγκαλιά.—Νὰ σὲ δγιῶ μ’ ἔνα χρυσὸ γιό.—Νὰ σὲ δγιῶ μὲ μιὰ χρυσὴ κόρη.

6. **Σὲ χηριό.**—Καλὴ ὑπομονή.—“Ὁ Θεὸς νὰ σὲ βολέψ’ καὶ καλὴ τύχ’.—Τί νὰ κάνς, ἔγινε τὸ κακό, δὲ γυρνάει πίσ’.

1) Οἱ εὐχὲς εἶναι ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἐπαρχία Σηλυβρίας, καταταγμένες δὲ κατὰ τὸ διάγραμμα τοῦ καθηγητοῦ Στίλπωνος Κυριακίδου. Ἑλληνικὴ Λαογραφία. Μέρους Α’ σελ. 111—5.

2) Ὁ Δεσπότης χειροθετοῦσε τὸ παιδί στὴν ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ ἔκαμνε ἀναγνώστη. Ἡ μητέρα του ἔστελνε δῶρο στὸ δεσπότη πονακάμισο μεταξωτὸ φανέρο στὸν ἀργαλειό. Ὁ ἀναγνώστης καλοναρχοῦσε καὶ διάβαζε τὸν Ἀπόστολο στὴν ἐκκλησίᾳ.

3) Τοὺς ἀστραγάλους. Τὶς ἔλεγον καὶ κότσια.

4) Λέγαν πὼς ἡ κουκουβάγια εἶναι τόσο τυχερή, ποὺ πρῶι πηγαίνει ἔνα πουλὶ καὶ πέφτει μέσα στὸ στόμα της.

5) Στὰ πρὶν περασμένα χρόνια ἀντὶ εὐχαριστῶ ἔλεγον:— Νὰ ’σαι καλά.

7. **Σὲ γέρους.**—Καλὰ ὑστερνά.—Καλὰ γεράματα.—Καλὴ ψυχή.—Νὰ δγῆς δισέγγονα καὶ τρισέγγονα.—Νὰ τῶρον καὶ τὰ παιδιὰ σ' καὶ τ' ἀγγόνια σ' καὶ τὰ δισάγγονα σ' καὶ τὰ τρισάγγονα.—'Ο Θεὸς νὰ σὲ χαρίσ' τὰ παιδιὰ σ', πίσω σ' νὰ τ' ἀφίσης.—Νὰ σὲ ζῆσινε τὰ παιδιὰ σ', πίσω νὰ τ' ἀφίσης, μιὰ φοῦχτα χῶμα νὰ σὲ χῦσινε στὰ μάτια σ'.

8. **Γέρον σὲ νέο.**—Τὰ χρόνια μ' νὰ κάνς.—Πίσω μ' νὰ σ' ἀφίσω.—Νὰ ζήσης.—Νὰ ζήσης νὰ γεράσης.—Νὰ ζήσης νὰ γεράσης καὶ νὰ μὴν ἀναστενάξης.

9. **Στὶς ἀρραβῶνες.** α' **Στοὺς ἀρραβωνιασμένους.**—Τὰ συγχαρήκια μας.—Εὐχαριστῶ.—'Ωρες καλές.—'Η εὐχή σας.—'Ωρε καλές καὶ εὐλογημένες.—Τέλη ἀγαθὰ.—Καλὰ τέλη.—Καλὰ τέλεια.—Τέλεια ἀγαθὰ καὶ καλὴ ἀγάπ'.—Καλορίζικα.—Καὶ στὶς χαρές σας.—Καὶ τοῦ χρόνου σπίτι σας.

β' **Στοὺς γονεῖς τους.**—Νὰ τοὺς χαίρεστε.—Εὐχαριστῶ καὶ στ' ἀρχοντόπουλά σας⁽¹⁾. Τὰ συγχαρήκια μας.—Νὰ σᾶς ζῆσινε.—Καλὰ στέφανα.—Νὰ φιλήστε τὰ στέφανα.—Καὶ στὰ πεδέλοιπα ⁽²⁾.

10. **Στὴ χαρά.** α' **Στοὺς νιόπαντρους.**—Νὰ ζῆστε στερεωμέν'.—Εὐχαριστοῦμε.—Τὰ συγχαρήκια μας.—Εὐτυχισμέν νὰ ζῆστε.—Εὐτυχισμέν' καὶ καλόκαρδοι.—Νὰ ζοῦτε.—Νὰ ζοῦτε καὶ νὰ χαίρεστε.—Καλὴ ὁμόνοια.—Καλὴ ἀγάπ' νάχτε.—'Αγάπ' καὶ ὁμόνοια, καὶ ἔτσι ἀγάπ' κι' ὁ Χριστός.—Νὰ ζῆστε νὰ γελάστε καὶ καρδιὰ νὰ μὴ χυλάτε.
β' **Στὸν κουμπάρο.**—Νὰ ζοῦνε νὰ τοὺς χαίρεστε.—'Ὅπως ἔβαλε τὸ στεφάνι⁽³⁾ (ἢ τὸ κλῆμα) νὰ βάλης καὶ τὸ λάδι⁽⁴⁾.—Καὶ στὸ κεφαλάκι σ'. ('Αν ὁ κουμπάρος ἦτανε λεύτερος).

γ' **Στοὺς γονεῖς.**—Γεροὶ νὰ εἶστε νὰ τοὺς χαίρεστε.—Νὰ ζοῦνε νὰ τοὺς χαίρεστε.—Τὰ συγχαρήκια μᾶς.—Καὶ στὰ πεδέλοιπα.—Εὐχαριστῶ καὶ στ' ἀρχοντόπουλά σας.

δ' **Στοὺς καλεσμένους ἀναλόγως τῆς ἡλικίας.** **Στοὺς λεύτερους.**—Καὶ στὸ κεφαλάκι σ'.—Καὶ στὰ δικά σ'.—Νὰ σὲ κολλήσ'.—Καὶ γαμπρός.—Καὶ νύφη.—Στὶς ἀρραβῶνές σας.

ε' **Στοὺς ἡλικιωμένους ἂν εἶχαν παιδιὰ λεύτερα.**—Καὶ στοῦ γιου σ' ν' ἀξιωθῆς.—Νά σαι καλά.—Καὶ στῆς θυγατέρας.

στ' **Σὲ κείνους ποὺ εἶχαν ἀδελφὸ ἢ ἀδελφὴ λεύτερη.**—Καὶ στῆς ἀδελφῆς μὲ τὸ καλό.

11. **Στὴ βαροῦμενη.**—Καλὴ λευτεριά.—Καλὴ γέννα.—'Η ὥρα ἡ καλή.—Μ' ἓνα χρυσὸ γιό.—Εὐχαριστῶ, ὅ,τι δόσ' ὁ Θεός.—Μὲ μιὰ χρυσὴ κόρ'.—'Ας πέσ' μὲ τὸ καλὸ πὸ πᾶνι μ', ἃς εἶναι καὶ γιός.

1) 'Αν αὐτὸς ποὺ εὐκιοῦντανε εἶχε παιδιὰ.

2) Στὰ λοιπά, ἂν εἶχαν κι' ἄλλα παιδιὰ λεύτερα.

3) Τὸ στεφάνι τοῦ γάμου ἄλλοτε τὸ ἔκαμναν ἀπὸ κλημασίδα.

4) Νὰ βαφτίσης καὶ τὸ παιδί.

α' *Σιὴν* ἐτοιμόγεννη πὺν κοιλοπόναε.— Στὶς Καστανιές, ὅταν ἔμπαινες στὴ κάμαρα τῆς ἐτοιμόγεννης, ἔρριχνες τὴν ποδιά σ' πάνω της, τὴν ἔδινες λίγο νερὸ καὶ τὴν εὐκιοῦσουν.— Καλὴ λευτεριά, ἦρτ' ἕνα καὶ λάδι, νὰ γλυστρήσ' τὸ παιδί σὰν τὸ λάδι.

β' *Στὴ λεχοῦσα*.—Νὰ σὲ ζήσει.—Καλορίζικο.—Νά ναι τυχερό.—Νὰ τὸ δγῆς ὅπως πεθυμεῖς.—Καλὰ σαράντα μὲ τὸν κόρφο τοῦ γεμᾶτο(!).

γ' *Στὴ μαμή*.—Γειὰ στὰ χέρια σ' κερὰ μαμή.—Νὰ σαι καλά.—Πάντ' ἄξια.—Γειὰ νᾶχς.

12. **Στὸ σαραντισμό, στὴ μητέρα καὶ στὸ μωρό.** Ἡ μητέρα πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴ μέρα πὺν γεννοῦσε ἔβγαινε ὕστερα ἀπὸ σαράντα μέρες γιὰ νὰ πάρει σαραντισμό. Τὴν ὥρα τοῦ ἑσπερινοῦ ἡ μαμή βαστώντας τὸ μωρὸ ντυλιγμένο σ' ἕνα μεταξωτὸ παπλωματάκι ἢ ἀπὸ λαχουράκι, συνήθως κόκκινο μὲ τὴ μητέρα στὸ πλάγ' πήγαιναν στὴν ἐκκλησιά. Ὁ παπᾶς ἔδινε τὸν σαραντισμό στὴ μητέρα κ' ὕστερα πήγαιναν στὸ σπίτι τῆς μητέρας τῆς ἢ στῆς πεθερᾶς της. Στὶς Καστανιές ἡ γιαιγιὰ ἔτο' πὺν ἦτανε φασκιωμένο τὸ μωρό, ἔβαζε πάνω στὸ στήθιακί τ' ἕνα κομμάτι ψωμί κ' ἐπὶ κορμινὺδι νὰ τὸ φάγ' ἡ μάνα τ' νὰ κατεβάσ' γάλα, ὕστερα ἔπαινε λίγο ἀερονάκι καὶ πισπίλαε γύρω στὰ μαλάκια τ' καὶ τὸ εὐχιοῦντανε: Νὰ ποῦσται σὰν τὰ χιόνια, νὰ γέν' γιαιγιὰ ἢ παποῦς ἂν ἦτανε ἀγοράκι. Στ' ἀγοράκι πισπίλαε ἀερονάκι καὶ στὰ γενάκια τ'.

13. **Στὴ βάφτιση.** α' *Στὸ γονεῖς*.—Πὸς ἔβαλε τὸ λάδι νὰ βάλῃς καὶ τὸ κλῆμα.—Νὰ σὲ ζήσ'.—Πάντ' ἄξιος.—Νὰ τὰ χιτισοῦς (τὰ βαπτιστικά).—Νὰ τὰ πληθαίνς.

β' *Στὸ βαφτισμιδ*.—Καλορίζικο.—Καλὸν τυχρ.

γ' *Στοὺς γονεῖς*.—Νὰ σᾶς ζήσ'.—Νὰ τὸ χιτισοῦστε.—Νὰ τὸ δῆτε κοπέλλα, γιὰ παλλικάρι, ἂν ἦτανε ἀγόρι.

14. **Στὴν ἀρρώστια.** α' *Στὸν ἄρρωστο*.—Γειὰ σὲ πρέπ', περαστικά.—Γλήγορα νὰ γίνς καλά.—Εὐχαριστῶ, πρῶτα ὁ Θεός.—Σιδερένιος νὰ γίνς καὶ περαστικά.—Μακάρ' καλά νὰ γίνω.—Περαστικά.—Ἀπὸ τὸ στόμα σου καὶ καὶ στοῦ Θεοῦ τὸ φτί.—Ἡ Παναγιὰ νὰ βάλ' τὴ σκέπ' της.—Μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ νὰ γίνς γλήγορα καλά.

β' *Στοὺς δικοὺς*.—Περαστικά σας. Ὅλα γιὰ μᾶς εἶναι, μὲ τὸ τσουβάλι(?) ἔρχεται, μὲ τὸ βελόνι φεύγει.

15. **Στὸ θάνατο.** α' *Στοὺς συγγενεῖς*.—Ζωὴ σὲ λόγου σου.—Καλὴ ὑπομονή, ἄλλο κακὸ νὰ μὴ γδῆτε.—Θεὸς νὰ τὸν ἀναπαύσ'.—Ὑπομονὴ νὰ κάντε.

β' *Γιὰ τὸν πεθαμένο*.—Θεὸς σχωρέσ' τον.—Θεὸς σχωρέσ' τον, ν' ἀγιάσ'νε τὰ κοκκαλάκια τ'.—Θεὸς σχωρέσ' τον ν' ἀγιάσ' ὁ τάφος του.—Ἄγιο μῦρος στὰ κοκκαλάκια τ'.—Νὰ λυῶσνε τὰ κοκκαλάκια τ'.—Ν' ἀγιαστῇ ὁ τόπος πῶπεσε.—Ν' ἀγιαστῇ ὁ τάφος του.—Αἰώνια του ἡ μνήμη.

1) Νὰ ἔχη πολὺ γάλα καὶ νὰ βυζάξῃ τὸ παιδί.

2) Διὰ μιᾶς, μαζωμένη ἔρχεται ἡ ἀρρώστια καὶ σιγὰ σιγὰ φεύγει.

γ' *Γιὰ τὰ ὀρφανὰ.*—Ἐπομονὴ παιδιὰ, ὁ Θεὸς ὀρφανὰ κάνει, ἄμοιρα δὲν κάνει.

16. *Στὰ μνημόσυνα.*—Θεὸς σχωρῆσ' τον, νὰ τῶβρη ἡ ψυχὴ τ'.

17. *Στὸ ταξίδι.* α' *Εὐχὲς σὲ κεῖνον ποὺ φεύγει.*—Καλὸ κατευόδιο.—Ὡρα καλή.—Ὡρα καλὴ κι' ὁ Θεὸς μαζί σου.—Ὡρα καλὴ καὶ καλὴ ἐπάνοδο.—Καλὸ ταξίδι.—Καλὸ ταξίδι καὶ καλὴ ἀντάμωση.—Στὸ καλό.—Ἐχε γειὰ καὶ στὸ καλό.—Μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶς καὶ νάρτης.—Τῇ Θεοῦ τὸ δρόμο.—Ἡ Παναγία νὰ εἶναι μπροστά σ'.—Ἡ Παναγία νὰ εἶναι μαζί σ', μὲ τὸ καλὸ νὰ γυρίσης.—Νὰ πᾶς μὲ τὴν Παναγία, νὰ γυρίσης μὲ τὸ Χριστό.—Νὰ πᾶς μὲ τὸ Χριστὸ νὰ γυρίσης μὲ τὴν Παναγία.

β' *Στοὺς δικοὺς τοῦ ξενητεμένου.*—Μὲ τὸ καλὸ νὰ τὸν γδῆτε.—Μὲ τὸ κακὸ νὰ σᾶς ἔρθ'.—Μὲ τὸ καλὸ νὰ τὸν δεχτῆτε.

γ' *Ἐκεῖνος ποὺ φεύγει.*—Σᾶς ἀφίρμε γειά.—Μὲ τὸ καλὸ νὰ σᾶς βρῶ.—Καλὴ ἀντάμωση.

δ' *Στὸν ἐρχομὸ τοῦ ξενιτεμένου.*—Καλῶς ἦλθες.—Καλῶς σᾶς ἤψαμε.

ε' *Στοὺς δικοὺς.*—Φῶς στὰ μάτια σ'.—Εὐχαριστῶ.—Καλῶς τὸν δεχτήκατε.—Καλῶς σᾶς ἦλθε.

18. *Ὅταν γίνεται λόγος γιὰ τὸν ξενιτεμένο.*—Πῶς εἶναι ὥρα τ' καλὴ ὁ (1) —Καλὰ εὐχαριστῶ.

19. *Τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς.*—Κι' αὐτοῦ μὲ λυγρὰ.—Εὐχαριστῶ ἐπίσης.

20. *Στὶς μεγάλες γιορτές.* Ἡ βασιλεῖα ποὺ γύριζε ὁ χρόνος εὐχιοῦνταν:—Γειά μας καὶ καλὴ χρονιά.—Καλὴ αἰ βασιλεῖοῦ.—Καλὸ χρόνο.—Καλὴ χρονιά.—Εὐχαριστῶ ἐπίσης.—Καὶ τοῦ χρόνου.—Καὶ τοῦ χρόνου καλλίτερα.—Καὶ τοῦ χρόνου γεροὶ καὶ καλόκαρδοι.—Χρόνια πολλά.—Καλὰ Φῶτα.—Εὐχαριστῶ καὶ τοῦ χρόνου.—Καλὰ Χριστούγεννα.—Καὶ τοῦ χρόνου.—Καλὴ Ἀνάσταση.—Καλὸ Πάσχα.—Ἡ σημερινὴ ἡ χάρις νὰ εἶναι μέσ' στὸ σπῖτ' σας.—Βοήθειά μας ὁ ἅγιος ποὺ εἶναι σήμερα.—Καλὲς ἀποκριές.—Καλὴ σαρακοστή.

21. *Ὅταν μεταλάβαιναν.* α' *Πρὶν μεταλάβουν.* Οἱ μικροὶ φιλοῦσαν τῶν μεγαλύτερων τὸ χέρι καὶ τὸν ἔλεγαν:—Νὰ μὲ σχωρῆστε.—Θεὸς σχωρῆσ'.

β' *Ἀφοῦ μεταλάβαιναν.*—Βοήθειά σας.—Εὐχαριστῶ.—Εἰς ἔτη πολλά.—Καὶ τοῦ χρόνου.—Σωτηρία τῆς ψυχῆς σου καὶ τοῦ χρόνου. (2)

22. *Στὸ χαιρετισμό.* α' *Σὲ κεῖνον ποὺ εἶχε τὴν ὀνομασίαν τ'.*—Στὶς Καστανιές, ὅταν πηγαιναν νὰ εὐκιστοῦνε τὸ νοικοκύρη ἢ ὅποιον γιόρταζε, τοὺς κερνούσανε κρασί. Τὸ ἔβαζαν σὲ χωματένιο κανατάκι καὶ μ' ἓνα πο-

1) Τὸ ὄνομα τοῦ ξενιτεμένου.

2) Στὶς Καστανιές ἀφοῦ κοινοῦσαν, βγαίνοντας ἔπιαναν τὸν σιδερένιο χαλκὰ τῆς πόρτας τῆς ἐκκλησίας γιὰ νὰ εἶναι γεροὶ καὶ σιδερένιοι σὰν τὸ σίδηρο.

τήρι ὅσοι καὶ νὰ ἦτανε τοὺς κέρναγαν. Πρὶν τὸ πιοῦνε εὐχιοῦντανε :—Νὰ χαίρεσαι τ' ὄνομά σ'.—Νάσαι καλά.—Σ' ἔτη πολλά, νὰ χιλιάσης καὶ στὰ ἑκατό.—Γειά μας, χαρά μας, πάντα ἀγάπ' νάχμε.—Χρόνια πολλά καὶ καλά. Γειά μας, χαρά μας, νὰ ζήσμε νὰ γεράσμε καὶ καρδιὰ νὰ μὴ χαλᾷσμε.

β' *Στοὺς δικοὺς*.—Νὰ σὲ ζήσ' καὶ τοῦ χρόνου καλλίτερα.—Νὰ τὸν χαίρεσαι, σ' ἔτη πολλά.—Καὶ τοῦ χρόνου μὲ ὑγεία, πάντα καλόκαρδοι.

23. *Στὸ φίλημα*. α' *Στὸ τραπέζι*. Ὅταν προσκαλοῦσαν στὸ Φανάρι στὸ φαγί, ὁ μουσαφίρης ἔρριχνε λίγο κρασί στὸ πιάτο τ' κ' εὐχιοῦντανε τὸν νοικοκύρη :—Γειά μας καὶ χαρά μας, νὰ ζοῦμε πάντα μὲ ἀγάπη, πάντα χαρούμενοι.—Μετὰ χαρᾶς, νὰ ᾽σαι πάντα καλά. Κ' ὕστερα ἔπινε.

Ἔπινε κι' ὁ νοικοκύρης κρασί εἰς ὑγείαν τοῦ μουσαφίρη καὶ εὐχιοῦντανε :—Καλῶς ἤλθατε, σὲ γειά μας.—Καλῶς σᾶς ἤθραμε.—Μὲ τῆς ὑγείας σας.

β' Ὅταν σκώγουνταν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ὁ μουσαφίρης ἔλεγε :—Γὼ ἔφαγα καὶ τὰ ξίκεψα κι' ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγία νὰ τὰ πληθαίν'.—Εὐχαριστῶ σας.—Ἐφαγα γὼ κι' ὁ Χριστὸς κι' ἡ(1) . . . θὰ τὸ σηκώσ'. Εὐχαριστῶ σας.

24. Ὅταν ἐβλέπαν ἕνα πού ἔτρανε ἢ ἔπινε.—Μὲ τῆς ὑγείας σας, καλὴ ὄρεξη.

25. *Στὰ γεννέθλια*.—Καὶ τοῦ χρόνου.—Χρόνια πολλά.—Εἰς ἔτη πολλά.

Στῇ Σηλυβριά οἱ μεγαλύτεροι τραβοῦσαν χαϊδεύοντὰ τὸ φῆ τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ εὐχιοῦνταν :—Καὶ τοῦ χρόνου.

Στὶς Καστανιὲς κείνος πού εἶχε τὰ γεννέθλια τ' ἔπιανε σίδερο γιὰ νὰ γίνει σιδερένιος.

26. Ὅταν πρόσφερναν ἕνα τι τῆς ἐποχῆς γλύκισμα ἢ ὀπωρικόν.—Εὐχαριστῶ καὶ τοῦ χρόνου ἀπὸ τὸ χέρ' σου.

27. *Στὸ καλοκαίριασμα ὀπωρικοῦ*. Στὶς Καστανιὲς τὸ ὀπωρικὸ πού θὲ νὰ πρωτοφᾶνε, εὐχιοῦντανε :—Καὶ τοῦ χρόνου. Τὸ βαστούσανε στὸ χέρι, τῷβαζανε πίσ' ἀπ' τὸ κεφάλι καὶ προσπαθοῦσανε νὰ τὸ βάλνε στὸ στόμα.

Ἄν εἶχαν δικὴ βαρούμενη, ἔδιναν νὰ φάγη τὸ πρῶτο ὀπωρικὸ πού ἔγινε κι' ἔλεγαν τὴν εὐχή.—Ὅπως εἶναι ἐκεῖνη φορτωμένη, νὰ ᾽ναι καὶ τὸ δέντρο.

Στῇ Σηλυβριά ἔλεγαν :—Καλὸς καιρὸς καὶ χρόνος, καὶ τοῦ χρόνου. Τὰ παιδιὰ τὸ καλοκαίριασμα τῶν κερασιῶν ἔπαιρναν ἕνα, τὸ βαστούσανε ἀπ' τὸ τσουνὶ καὶ προσπαθοῦσανε νὰ τὸ φᾶνε βάζοντας τὸ χέρι πίσω ἀπ' τὸ κεφάλι.

28.—*Στοὺς δυστυχοῦντας*.—Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσ'.—Ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθήσ'.—Ὁ Θεὸς νὰ κάνη τὸ καλό.—Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρ' του, νὰ δγῆς καλὲς μέρες.

1) Τὸ ὄνομα τῆς κοπέλλας πού σήκωνε τὸ τραπέζι.

Σημ. Σ' ἕνα πιάτο εἶχανε ἀνακατωμένα σταπίδες, σπασμένα φουντούκια καὶ κάρδια. Ἡ νοικοκυρὰ ἢ τὸ κορίτσι τράτερνε κι' ὁ καθένας ἔπαιρνε ἀπὸ μιὰ φούχτα.

29. **Στὸ λούσιμο.** α' Στὸν λουόμενο.—Μὲ ὑγεία νὰ λερώσης.—Μὲ τῆς ὑγείας σας.

β' Στὸν φρεσκοξουρισμένο.—Μὲ τῆς ὑγείας.

30. **Στὸ καινούργιο ροῦχο** α' Στὸ κόψιμο.—Πρὶν βάλνε ψαλιδιὰ στὸ ὕφασμα εὐχιοῦντανε.—Μὲ ὑγεία ὅποιον ἦτανε κι' ὕστερα τὸ ἔκοφταν.

β' Σ' ὅποιον ἔβαλε καινούργια φορεσιὰ.—Μὲ ὑγεία καὶ καλὴ καρδιά.—Κι' ἄλλο ἀνώτερο.—Αὐτὸ παλιὸ κι' ἄλλο καινούργιο.

31. **Σ' αὐτοὺς ποὺ ἐργάζονταν.** α'. Σὲ κείνον ποὺ ἄρχιζε μιὰ δουλειά.—Καλὴ ἀρχή.—Καλὴ εὐκολία.—Καλὲς δουλειές.

β' Χερικὸ στὸν πωλητῆ. Ὁ ἀγοραστὴς τὸν εὐχιοῦντανε.—Καλὸ χερικὸ, καλὰ κέρδη.—Καλὲς δουλειές.

Τὶς πρῶτοι παραδες ποὺ ἔπαιρνε ὁ πωλητὴς ὅταν τὸν ἔκαμναν χερικὸ, τὶς ἔσερνε στὸ μέτωπο, στὰ μαλλιά κ' εὐχιοῦντανε.—Νὰ πληθαίνει σὰν τὰ μαλλιά.

Στὶς Καστανιές, ἔτριβαν τὸν παρὰ στὸ κεφάλι γιὰ νὰ ἔχη τὸ σπῖτι τόσα καλὰ κι' εὐτυχίες, ὅσα μαλλιά ἔχει τὸ κεφάλι κ' ἔλεγαν:—Ἀπὸ φοῦρνο μυρωδιά καὶ σιφουνιοῦ τραγούδι.

Μερικοὶ πωλητῆδες δὲν ἔπαιρναν τὰ παρὰ, λέγοντας:—Ρίξ' το κάτ' καὶ νὰ τὸ πάρω, χαϊρλίδικο νὰ τῆς δώσω, μπερεκετίδιο καὶ τὸ παίρνω.

Στὸ πούλημα. α' Στὸν ἀγοραστὴ.—Καλὰ κέρδη.—Ὅσα ἔδωσες τόσα νὰ κερδίσεις.—Μὲ τὸ καλὸ, χαϊρλίδικο.—(Οὐγουρλίδιο¹⁾).

β' Στὸν πωλητῆ.—Σὲ καλὴ μερὶς οἱ παρὰδες.—Σὲ καλὸν τόπο.—Καλὴ πούληση.

γ' Ὅταν παζάρενες στὸν πωλητῆ.—Ἀγοράζεις κι' ἔκοφτες λίγο ἀπ' τὴν τιμὴ ποὺ σ' ἔλεγε, λέγοντας:—Ἀπὸ μὲνα λίγα κι' ἀπ' τὸ Θεὸ πολλά. Καὶ κείνος σὲ τὸ δινε.

δ' Στὸν ἐργάτη.—Καλῶς τὰ πολεμᾷς.—Γειὰ στὰ χέρια σ'.—Καλὴ δύναμη.—Καλὴ ἐπιτυχία.—Πάντ' ἄξιος.—Σκόρδα! (Γιὰ νὰ μὴ ματιαχτῇ).

ε' Στὸ γεωργό.—Καλὸ μαζούλι.—Καλὸ διάφορο.—Καλὴ σοδειά.—Καλὰ μπερεκετία²).

στ' Στ' ἀλώνια.—Καλὰ μπερεκετία.

ζ' Στὸ ξαλόνισμα.—Καὶ τοῦ χρόνου περισσότερα.—Καλοξοδεμένα.

η' Στὸ θέρο.—Ἄμα πρωτοπήγαινε ὁ νοικοκύρης στὸ χωράφι ποὺ θέριζαν, κείνη ποὺ ἔδινε τὰ δεμάτια ἢ ὅποια ἄλλη πρόφθαινε, ἔβαζε μπροστὰ στὸ νοικοκύρη ἓνα δεμάτι ὄρθιο μὲ τὰ στάχυα πάνω, καὶ τὸν εὐχιοῦντανε:—Ἔτη πολλὰ ἀφεντικὸ καὶ τοῦ χρόνου πλειότερα.—Μπερεκετίδια.

Ὁ νοικοκύρης ἔδινε φιλοδώρημα κατὰ τὴ δύναμη τ' 10, 20 γρόσια, λιγότερα ἢ περισσότερα καὶ τὸ μοιράζονταν ὅσα κορίτσια ἦτανε στὸ θέρο.

1) οὐγουρλίδιο=καλοτυχισμένο.

2) μπερεκετία=Λ. τ. ἀφθονία.

θ'. *Στὸ κλάδεμα*—Καλὸ μαζούλι⁽¹⁾.

32. *Στὶς γυναικεῖες δουλειὰς τοῦ σπιτιοῦ*. α' *Σὲ κείνην* ποὺ *ἐπλεξε* ἢ *κεντοῦσε*.—Γεῖα στὰ χέρια σ'.—Καλὴ εὐκολία.—Πάντα ἄξια.

β' *Σὲ κείνην* ποὺ *ἐπλυνε*.—Γεῖα στὰ χέρια σ'.—Μὲ ὑγεία νὰ τὰ λερώστε.—Καλὰ λερώματα.

γ' *Στὸ δέσιμο τοῦ πανιοῦ στὸν ἀργαλειό*.—Στὶς Καστανιὲς συνατοὶ τοὺς εὐκιούντανε.—Ἐλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ καὶ δόσε μας καλὴ εὐκολία, ὅσο ἀνοίγ' ἡμέρα, ν' ἀνοίγ' καὶ τὸ πανί μας.

δ' *Σὲ κείνην ποῦφαινε*.—Ὅταν πήγαινε καμμιὰ στὸ σπίτι τῆς γυναίκας ποῦφαινε, ἐπiane τὸ καλάμι στὴ σταύρωση κ' ἔλεγε:—Ὡρες καλὲς κ' εὐλογημένες.—Ὅσο δρόμο πορπάτσα, τόσο πανὶ νὰ φάνς, κι' ὅπως ἀνοίγνε τὰ ποδάρια μ', ν' ἀνοίγνε τὰ μιτάρια σ'.

Ὅταν τελείωνε τὸ πανί, τὴν ὥρα ποὺ θὲ νὰ τὸ κόψνε, ἔρριχναν πὸ πίσ' τὸν ἀργαλειό ἓνα ποτήρι νερὸ γιὰ τὶς κρεμασμέν', (γιὰ ὅσοι πέθαναν πὸ τὴν κρεμάλα). Ἔτσ' τὶς ἔλεγαν οἱ γριεὲς κ' ἔτσ' ἔκαμναν.

ε' *Σὲ κείνην ποὺ ἔκαμνε τὰ χειμωνιάτικα⁽²⁾*.—Καλὸ φάγωμα ἢ καλὰ φαγώματα.—Καλοφαγωμένα νὰ 'ναί.—Νὰ το φάτε μὲ καλὴ καρδιά καὶ γεροσύνη.—Μὲ ὑγεία νὰ τὸ φάτε.—Μὲ ὑγεία νὰ τὸ ἐδοσέτε.—Καλὸ ξόδιασμα. ἢ καλοξόδευτο.—Μὲ τὸ καλὸ νὰ τὸ ἐδοσέτε.—Σ' ὦρες καλὲς.

33. *Σ' ὅποιον φτερνίζουνταν*.—Γεῖα σου.—Γεῖα νᾶχς ἢ Γεῖα ποὺς φλωῖς.—Μὲ τῆς ὑγείας σας.—Εὐχαριστῶ.

34. *Σὲ κείνον ποὺ ἔλεοῦσε*.—Τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσάκ καὶ τοῦ Ἰακώβ τ' ἀγαθὰ νᾶχς.—Ἄλλα τόσα καλὰ νὰ σὲ δύν' ὁ Θεός.—Διπλοῦ καὶ τριπλοῦ νὰ τὰ φέρνη ὁ Θεός.—Εἶσαι καλὸς πρὸς κείνο σὲ δῶκε ὁ Θεός μὲ τὰ δυό τ' χέρια.—Ἐμεῖς τὰ ξικεῦμε κι' ὁ Θεός νὰ σᾶς τὰ πληθαίν'.—Μὲ δυὸ φοῦχτες νὰ σὲ δύν' ὁ Θεός.—Θεὸς νὰ σὲ δόσ' πολλὰ ἀγαθὰ καὶ πλοῦτα.—Νᾶχς τοῦ Θεοῦ τὰ καλὰ.—Καλὲς μέρες καὶ καλὰ χρόνια νὰ σὲ δύν' ὁ Θεός.—Κατὰ τὴν ἰδέα σ' νὰ σὲ δύν' ὁ Θεός.—Κατὰ τὴν καρδιά σ' νὰ σὲ δύν' ὁ Θεός.—Ὁ Θεός μὲ τὰ δυό τ' χέρια νὰ σὲ δύν'.—Ὁ Θεός νὰ σὲ δύν' τὰ θέλς ἀφεντικό.—Ὁ Θεός νὰ σχωρέσ' τὴ μάinna ποὺ σ' ἔκανε.—Ὁ Θεός νὰ σὲ χιλιο-χρονήσ'.—Ὁ Θεός πρὸς ἑλποῦ νὰ τὰ ξεπεστεῖλ' διπλοῦ καὶ τριπλοῦ αὐτὰ ποὺ μ' ἐδοσες.—Ὁ Θεός νὰ σὲ δόσ' καλὴ γεροσύνη.—Ὁ Θεός σχωρέσ' τὰ πεθαμμένα σ'.—Ὁ Θεός σχωρέσ' τὰ γονικά σ'.—Ὁ Θεός σχωρέσ' τὶς ψυχὲς τῶν πεθαμμένων σου.—Ὁ Θεός νὰ κόφτ' μέρες ἀπὸ μένα καὶ νὰ τὶς δύν' ἐσένα.—Ὅπως εὐχαριστεῖς τὶς φτωχοὶ νὰ σ' εὐχαριστῇ ὁ Θεός.—Ὅπως εὐ-

1) Λ. τ. ἀπόδοση, σοδειά.

2) Τὰ ζυμαρικά, ποὺ κάμνανε στὸ σπίτι γιὰ νὰ ἔχουν τὸν χειμῶνα, γιουφκάδες, τραχανοκουσκούσι, μπλιγούρι. Τὶς ἴδιες εὐχὲς ἔλεγαν, ὅταν ἔκαμναν τὰ ρετσέλια (κομπόστες) καὶ γλυκὰ, ποὺ κερνούσανε τοὺς μουσαφήρηδες.

χαρίστησεν ἐμένα ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐχαριστήσ'. — Ὅπως δίνς, νὰ σὲ δίν' ὁ Θεός.
 — Ὅ,τι ἀποθυμᾷς νὰ σὲ δίν' ὁ Θεός. — Ὅ,τι θέλ' ἡ καρδιά σ' νὰ σὲ δίν' ὁ
 Θεός. — Τὰ ἐφτὰ καλὰ τοῦ κόσμου νὰ σὲ δίν' ὁ Θεός. — Πὲ δυὸ χίλια καλὰ
 νὰ σὲ δίν' ὁ Θεός. — Νὰ σὲ φυλάγ' ἡ Παναγία. — Ἡ Παναγία νὰ τὰ ἀβγα-
 ταίν'. — Ἡ Παναγία νὰ σὲ δίν' μέρες καὶ χρόνια. — Μεῖς σᾶς τὰ ξικεῦμε κ' ἡ
 Παναγία νὰ σᾶς τὰ δίν' διπλοῦ καὶ τριδίπλου. — Νὰ σὲ δόσ' ἡ Παναγία τοῦ
 Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Εὐᾶς τὰ καλὰ. — Ἡ εὐχὴ τῆς Παναγίας καὶ
 τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶναι μέσ' στὸ σπίτ' σου. — Τῆς Παναγίας τὴν εὐχὴ καὶ τοῦ
 Χριστοῦ καὶ τὴ δική μ' πὸ τὰ εἴκοσι νύχια μ'. — Νὰ σὲ φυλάγ', ὁ Χριστός. —
 Θὰ πάγω στὴν Ἀγία Σοφία νὰ σ' ἀνάψω κερί. — Καὶ χαιζής. — Τί τὸ θέλς τὸ
 χατζηλήκι, χατζηλήκι εἶν' αὐτὸ ποὺ κάμνεις. — Ν' ἀγιάσσε τὰ χερᾶκια. — Γε-
 ρὸς ν' ἀγιάσσης. — Ζωντανὸς ν' ἀγιάσσης. — Νὰ δίνε τὰ χερᾶκια σ' νὰ γρά-
 φνε οἱ ἀγγέλ'. — Μέλι καὶ γάλα στὴ στράτα σ'. — Ξίκ' νὰ μὴ τὰ κάν' ἀπὸ τὰ
 χέρια σ'. — Ὅ,τι πιάνς χρυσάφι νὰ γίν'. — Νὰ φᾶς μ' ἀσημένιο χουλιάρι. —
 Νὰ χაίρεσαι τὰ παιδιὰ σ' καὶ τ' ἀγγόνια σ'. — Γειά καὶ πασχалиά. — Γειά καὶ
 γεροσύνη νά 'ναι. — Γειά νάχνε τὰ χερᾶκια σ'. — Τὴν ὑγεία σ' νάχς. — Κακὸ
 νὰ μὴ δγιούμε. — Νάστε γεροὶ καὶ πολυχρόνοι. — Νάστε γεροὶ καὶ καλόκαρδοι.
 — Γιοφύρι κάνεις. — Εὐχαριστοῦ, εἰς τὴν εὐχὴ μ' κι' ὅ,τι ἐπιθυμῆς. — Νὰ
 ζῆς καὶ νὰ βασιλεύης. — Νὰ σὲ ᾄσσε τὰ ζωντανὰ καὶ νὰ σχωρεθοῦν τὰ πε-
 θαρμένα σ'. — Νὰ δοοσιτῇ ἡ ψυχὴ τῆς μαννάς σου καὶ τοῦ πατέρα σ'. —
 Νὰ βορθεῖ στοὺς πατέρα σ' τὸ χεῖρ. — Ἡ πόρτα σ' νὰ 'ναι χρόνον καιρὸ λαντι-
 χτή. — Νά 'σαι καλὰ. — Νά 'σαι καλὰ, νὰ κάμνης καλὰ. — Τὰ καλὰ τοῦ κόσ-
 μου νάχς. — Νάστε καλὰ καὶ νὰ χαιρᾶστε τὰ καλούδια σας. — Καλὸ νάχς. —
 Αὐτὸ ποὺ μ' ἔδοσες, καντήλα νὰ τῶχ, στὸν ἄλλο κόσμο. — Ὡς καὶ τὸ κόκκαλό
 μ' σ' εὐκίεται. — Αὐτὴ τὴν καλοσύν' ποὺ μὲ κάνς, στὸν παράδεισο θὰ πᾶς —
 Ὅπως ἔδω καὶ στὸν ἄλλο κόσμῳ ἔτσ' καλὰ θὰ σαι, τέτοια καλὰ ποὺ κάνς.
 — Πολύχρονος. — Χιλιόχρονος. — Νὰ χιλιοχρονίσσης. — Νὰ τὰ χιλιάσσης. — Χρό-
 νια καὶ μέρες νάχετε. — Νὰ κόφτ' ἀπὸ μένα μέρες καὶ νὰ τίς δίν' ἐσένα. —
 Μισθὸ θὰ κάνς. — Ἀξίος ὁ μισθός σου. — Σ' εὔχομαι ἀπὸ τὰ εἴκοσι νύχια μ'.
 — Χῶμα νὰ πιάνς καὶ μάλαμα νὰ γίνεται. — Νὰ ζῆς μὲ τ' ὄνομά σ' (1).

(1) Ἴσως νὰ εἶναι ἡ εὐχὴ ἀπὸ τὰ χρόνια ποὺ οἱ Τοῦρκοι τούρχευαν τοὺς
 Χριστιανούς καὶ τοὺς ἀλλάζαν τὸ ὄνομα.